

4 - Kompensacija

Kokia procedūra taikoma reikalavimui, kad nusikaltimo vykdytojas atlygintų žalą (pvz., nepriklausomas ieškinys, civilinis ieškinys, bendras civilinis ir baudžiamasis procesas)?

Kaip privatus kaltintojas, galite reikalauti kompensacijos už žalą, pateikdamas civilinį ieškinį per tą patį baudžiamąjį procesą arba atidedamas šio reikalavimo pateikimą iki baudžiamojo proceso pabaigos. Jei abu ieškiniai yra atskiri, civilinis ieškinys turi būti pateiktas po baudžiamojo proceso pabaigos.

Taip pat galite dalyvauti procese tik kaip civilinis ieškovas, tame procese neturintis jokio veiksnio. Jei nedalyvausite kaip civilinis ieškovas, siekiantis gauti kompensaciją, prokuroras pateiks tokį civilinį ieškinį Jūsų vardu. Jei teismas išteisintų kaltinamąjį arba neskirtų Jums kompensacijos, visada galite reikalauti žalos atlyginimo civilinio proceso keliu.

Kaltinamojo civilinė atsakomybė apima turto gražinimą (restituciją), žalos atitaisymą ir kompensaciją už žalą, įskaitant tą, kuri padaryta Jūsų partneriui ir vaikams.

Taip pat galite gauti kompensaciją iš valstybės.

Paramos nusikaltimų aukoms tarnybos yra institucijos, padedančios nusikaltimų aukoms tarpvalstybinėmis aplinkybėmis, tais atvejais, kai Jūsų patirtas nusikaltimas yra įvykdytas ne Ispanijoje, o kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje, o Jūs įprastai gyvenate Ispanijoje. Dėl teroristinių nusikaltimų, įvykdytų tarpvalstybinėmis aplinkybėmis, tokia pagalbinė institucija yra Vidaus reikalų ministerija per savo Paramos terorizmo aukoms generalinį direktoratą.

Apskritai (išskyrus teroristinių nusikaltimų atvejus) pagalbinė institucija bendradarbiaudama padės pradėti ir atlikti procedūras dėl pagalbos suteikimo toje Europos Sąjungos valstybėje narėje, kurioje įvykdytas nusikaltimas, kad Jūs, kaip prašytojas, galėtumėte Ispanijoje gauti kompensaciją iš tos valstybės, kurios teritorijoje tas nusikaltimas įvykdytas.

Šiuo tikslu paramos nusikaltimų aukoms tarnybos suteiks Jums, kaip pagalbos prašytojui, šią informaciją:

- informaciją apie galimybes prašyti finansinės pagalbos arba kompensacijos, reikiamas procedūras arba formas, įskaitant jų pildymo tvarką, ir papildomus dokumentus, kuriuos gali reikėti pateikti;
- bendrų patarimų, kaip parengti prašymus suteikti papildomos informacijos.

Be to, paramos nusikaltimų aukoms tarnyba, kaip pagalbinė institucija, privalo:

- kai tinka, persiųsti Jūsų prašymą ir papildomus dokumentus, taip pat bet kokius dokumentus, kurių gali reikėti vėliau, paskirtajai sprendimus priimančiai institucijai toje valstybėje, kurios teritorijoje įvykdytas nusikaltimas;
- bendradarbiauti su ta sprendimus priimančia institucija, kai ji pagal savo šalies įstatymus nuspręs išklausti pagalbos prašytoją ar bet kurį kitą asmenį.

Kai prašymas suteikti teisės aktų nustatytą valstybės pagalbą pateikiamas per tos valstybės, kurioje įprastai gyvena pagalbos prašytojas, pagalbinę instituciją, sprendimą priimanti institucija yra Ekonomikos ir finansų ministerijos Personalo išlaidų ir valstybinių pensijų generalinis direktoratas.

Sprendimą priimanti institucija privalo ir Jums, kaip pagalbos prašytojui, ir pagalbinei institucijai pranešti:

- apie gautą valstybės pagalbos prašymą, apie instituciją, kuri pradeda procedūrą, apie sprendimo priėmimo terminą ir, jei įmanoma, numatomą datą, kada tas sprendimas bus priimtas;
- apie sprendimą, kuriuo ši procedūra bus užbaigta.

Dėl teroristinių nusikaltimų Vidaus reikalų ministerija (Paramos terorizmo aukoms generalinis direktoratas) veiks kaip pagalbinė institucija tais atvejais, kai nusikaltimas įvykdytas ne Ispanijoje, o kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje, o Jūs, pagalbos prašytojas, įprastai gyvenate Ispanijoje, kad galėtumėte, kai tinka, Ispanijoje gauti reikiamą kompensaciją iš tos valstybės, kurios teritorijoje įvykdytas nusikaltimas. Veiksmai, kurių turi imtis Paramos terorizmo aukoms generalinis direktoratas kaip pagalbinė ar sprendimą priimanti institucija, yra lygiaverčiai tiems veiksams, kurių imasi Ekonomikos ir finansų ministerijos Personalo išlaidų ir valstybinių pensijų generalinis direktoratas.

Teismas nusikaltimo vykdytojui nurodė man atlyginti žalą ir (arba) sumokėti kompensaciją. Kaip užtikrinti, kad nusikaltimo vykdytojas sumokėtų?

Jei nusikaltimo vykdytojas bus pripažintas iš dalies nemokiu, visą pagalbos sumą arba jos dalį sumokės valstybė.

Valstybė perims Jūsų teises to asmens, kuriam tenka civilinė atsakomybė už nusikaltimą, atžvilgiu, kad iš jo susigrąžintų dalį arba visą laikinos ar galutinės pagalbos sumą, kuri Jums suteikta kaip nusikaltimo aukai ar pagalbos gavėjui.

Valstybė gali pateikti ieškinį dėl lėšų išieškojimo iš asmens, kuriam tenka civilinė atsakomybė už nusikalstamą veiką, reikalaujama grąžinti dalį ar visą suteiktos pagalbos sumą.

Šis veiksmas atliekamas, kai tinka, administracinio išieškojimo tvarka ir taikomas, be kita ko, šiais atvejais:

- kai galutiniu teismo sprendimu nustatoma, kad neįvykdyta jokie nusikaltimo;
- kai po pagalbos išmokos ir Jūs, kaip auka, ir Jūsų pagalbos gavėjai gaunate bet kokią pagrindų skiriamą visą ar dalinę kompensaciją už patirtą žalą per trejus metus po tos pagalbos suteikimo;
- kai pagalba yra gauta remiantis suteikta melaginga ar tyčia neišsamia informacija ar bet kokių kitu apgaulės būdu, taip pat tyčia nutylint aplinkybes, dėl kurių prašomą pagalbą būtų atsisakyta suteikti arba ji būtų sumažinta;
- kai kompensacija, skiriama teismo sprendimu, yra mažesnė negu laikinos pagalbos suma.

Šį ieškinį pateiks valstybė, dalyvaudama baudžiamajame arba civiliniame procese, ir tai neturės poveikio jokiam civiliniam ieškiniiui, kurį galės pateikti prokuroras.

Jei nusikaltimo vykdytojas nemoka, ar gali valstybė man atlikti išankstinį mokėjimą? Kokiomis sąlygomis?

Jei asmuo, nuteistas už nusikaltimą, bus pripažintas iš dalies nemokiu, valstybė sumokės visą pagalbos sumą arba jos dalį.

Laikina pagalba gali būti suteikta prieš priimant galutinį teismo sprendimą, kuriuo baigiamas baudžiamasis procesas, jei įrodoma, kad Jūsų, kaip nusikaltimo aukos ar pagalbos gavėjo, ekonominė padėtis yra sunki.

Laikinos pagalbos galite prašyti po to, kai pranešate kompetentingoms institucijoms apie atitinkamus įvykius, arba kai dėl tų įvykių vykdomas baudžiamasis procesas pagal *ex officio* įgaliojimus.

Ar turiu teisę į kompensaciją iš valstybės?

Galite gauti valstybės kompensaciją.

Ispanijoje veikia pagalbos Ispanijoje įvykdytų tyčinių ir smurtinių nusikaltimų aukoms sistema, kurioje pagalba teikiama nusikaltimo aukai mirus, patyrus sunkų kūno sužalojimą ar didelę žalą fizinei arba psichikos sveikatai. Pagalba taip pat teikiama nusikaltimų seksualinei laisvei aukoms, net kai tokie nusikaltimai yra įvykdyti nenaudojant smurto.

Apskritai įstatymų nustatyta finansinę pagalbą galite gauti, jei tuo metu, kai įvykdomas nusikaltimas, esate Ispanijos ar bet kurios kitos Europos Sąjungos valstybės narės pilietis, o jei nesate nė vienas iš jų – įprastai gyvenate Ispanijoje ar esate kitos valstybės, kuri teikia panašią pagalbą Ispanijos piliečiams savo teritorijoje, pilietis.

Mirties atveju minėtus reikalavimus dėl pilietybės ar gyvenamosios vietos turi atitikti pagalbos gavėjai, o ne mirusysis.

Sunkaus kūno sužalojimo arba didelės žalos fizinei ar psichikos sveikatai atveju pagalbos gavėjai bus tiesioginės aukos, t. y. asmenys, kurie patyrė tuos sužalojimus ar žalą.

Mirties atveju pagalbos gavėjai yra netiesioginės aukos; tai yra šie asmenys:

- mirusiojo sutuoktinis, jei jie nebuvo teisiškai išsiskyrę, arba asmuo, kuris nuolat gyveno kartu su mirusiuoju, su juo palaikydamas į santuoką panašius santykius, bent dvejus metus iki jo mirties, o tuo atveju, jei jie kartu turi vaikų, pakanka vien to, kad jie būtų kartu gyvenę. Tai gali būti ir minėtų asmenų vaikai, net jei jie nėra mirusiojo vaikai, jei jie buvo nuo to asmens finansiškai priklausomi ir kartu gyveno;

(Pagalbos gavėju niekada negali būti asmuo, nuteistas dėl tyčinio (bet kokios formos) nužudymo, kai mirusysis buvo tokio asmens sutuoktinis ar su juo palaikė pastovius į santuoką panašius santykius.)

- mirusiojo vaikas, kuris buvo nuo to asmens priklausomas ir kartu gyveno (finansiškai priklausomais laikomi nepilnamečiai vaikai arba neįgalūs suaugusieji);
- kuris nors iš mirusiojo tėvų, kuris buvo finansiškai priklausomas nuo to asmens (tuo atveju, jei nėra jokių iš pirmiau minėtų asmenų);
- mirusio nepilnamečio, kurio mirties tiesioginė priežastis yra įvykdytas nusikaltimas, tėvai taip pat laikomi netiesioginėmis aukomis teikiant finansinę pagalbą pagal Ispanijos įstatymus.

Nusikaltimų aukos turi teisę gauti finansinę pagalbą dėl kūno sužalojimų, kuriais pažeistas kūno vientisumas arba sutrikdyta fizinė ar psichikos sveikata ir dėl kurių asmuo tapo laikinai nedarbingas ilgiau kaip šešiams mėnesiams ar visam laikui neįgalus (neįgalumo laipsnis – bent 33 proc.).

Pagal bendrą taisyklę pagalba teikiama, jei yra priimtas galutinis teismo sprendimas, kuriuo užbaigtas baudžiamasis procesas. Atsižvelgiant į sprendimų priėmimo baudžiamosiose bylose terminus, prieš priimant galutinį teismo sprendimą, kuriuo baigiamas baudžiamasis procesas, pagal įstatymus gali būti suteikta laikina pagalba, atsižvelgiant į nusikaltimo aukos ar jos paramos gavėjų sunkią ekonominę padėtį. Laikinos pagalbos galima prašyti po to, kai nusikaltimo auka praneša kompetentingoms institucijoms apie atitinkamus įvykius, arba kai kompetentingos institucijos ir be pranešimo pradeda baudžiamąjį procesą.

Pagalbos suma niekada negali būti didesnė negu teismo sprendimu skirta kompensacija.

Tuo atveju, kai nusikaltimas yra tiesioginė nepilnamečio arba neįgalaus asmens mirties priežastis, to nepilnamečio tėvai arba globėjai turi teisę gauti pagalbą, kurią sudaro tik jų faktiškai apmokėtų laidojimo išlaidų kompensacija iki įstatymų nustatytos ribos.

Dėl nusikaltimų seksualinei laisvei, kuriais padaryta žala aukos psichikos sveikatai, į pagalbos sumą įskaičiuojamas aukos laisvai pasirinkto terapinio gydymo išlaidų padengimas iki įstatymų nustatytos didžiausios sumos.

Apskritai terminas, per kurį galima prašyti pagalbos, yra vieni metai, skaičiuojant nuo tada, kai įvykdytas nusikaltimas. Šio termino skaičiavimas sustabdomas, kai pradedamas baudžiamasis procesas, ir tęsiamas po to, kai priimamas galutinis teismo sprendimas ir apie jį pranešama aukai.

Pagalbos gavimas yra nesuderinamas su:

- teismo sprendimu skirta kompensacija. Nepaisant to, jei nusikaltimo vykdytojas bus pripažintas iš dalies nemokiu, bus išmokėta dalis arba visa pagalbos suma;
- privataus draudimo kompensacija arba pagalba, taip pat socialinio draudimo išmoka, kuri gali būti skiriama dėl aukos laikino nedarbingumo. Nepaisant to, pagalba būtų išmokėta privataus draudimo išmokos gavėjui, jei gauta šio draudimo kompensacijos suma būtų mažesnė negu ta suma, kuri nustatyta teismo sprendimu;
- šios pagalbos niekada nebus galima gauti kartu su kompensacija už žalą, kuri skiriama ginkluotų grupuočių

ir teroristų aukoms.

Pagalbos gavimas yra suderinamas su:

- bet kokios valstybinės pensijos, kurią turi teisę gauti pagalbos gavėjas nuolatinio nedarbingumo arba aukos mirties atvejais, gavimu;
- socialinės paramos teikimu pagal 2004 m. gruodžio 28 d. Konstitucinio įstatymo Nr. 1/2004 dėl visapusiškų apsaugos nuo smurto dėl lyties priemonių (*Ley Orgánica 1/2004 de 28 de diciembre, de Medidas de Protección Integral contra la Violencia de Género*) 27 straipsnį.

Pagalba dėl nuolatinio nedarbingumo nebus teikiama kartu su pagalba dėl laikino nedarbingumo.

Ekonomikos ir finansų ministerijos Personalo išlaidų ir valstybinių pensijų generalinis direktoratas turi kompetenciją nagrinėti prašymus ir priimti sprendimus dėl teisės aktų nustatytos valstybės pagalbos bet kokių nusikaltimų aukoms, išskyrus terorizmo aukas, dėl kurių kompetenciją turi Vidaus reikalų ministerija (Paramos terorizmo aukoms generalinis direktoratas).

Jei esate terorizmo auka, galite naudotis valstybės teikiama kelių rūšių pagalba terorizmo aukoms, kuria siekiama kompensuoti jų patirtą žalą dėl šio pobūdžio nusikaltimų, kai ryšys tarp teroro akto ir patirtos žalos yra visiškai įrodytas.

Toliau nurodyta žala, dėl kurios galima gauti kompensaciją.

- Kūno sužalojimai (tiek fizinės, tiek psichikos traumos), taip pat išlaidos medicininiam gydymui, protezams ir chirurginėms operacijoms.

Šios nukentėjusio asmens išlaidos bus padengtos tik tuo atveju, jei jos nebus visiškai ar iš dalies apmokėtos valstybinės ar privačios socialinės gerovės sistemos lėšomis.

- Turtinė žala, padaryta fizinių asmenų būstams arba patirta prekybos ir pramonės įmonėse, politinių partijų būstinėse, profesinėse sąjungose ir socialinėse organizacijose.
- Laikino apgyvendinimo išlaidos, kol atliekami fizinių asmenų įprastų būstų remonto darbai.
- Žala, padaryta privačioms transporto priemonėms, įskaitant žalą, padarytą transporto priemonėms, naudojamoms žmonėms ar prekėms vežti sausumoje, išskyrus valstybei priklausančias transporto priemones.

Kompensacija už nurodytą žalą, išskyrus kūno sužalojimus, bus laikoma papildoma tai kompensacijai, kurią tais pačiais atvejais skiria bet kuri kita viešoji įstaiga ar kuri gaunama pagal draudimo sutartis. Šiais atvejais bus kompensuotos bet kokios sumos, kurios galės susidaryti dėl skirtumo tarp tų viešųjų institucijų ar draudimo įstaigų išmokėtų sumų ir oficialiai nustatytos turto vertės.

Kompensacijos suma bus nustatyta pagal patirtą žalą (sužalojimų sunkumą ir dėl jų patirtos negalios pobūdį, mirtį ar kt.).

Kita pagalba:

- studijoms, jei dėl teroro akto patirti sužalojimai turi ypač didelių padarinių studentui ar mokiniui, jo tėvams ar globėjams arba jie dėl tų sužalojimų nebegali dirbti pagal savo įprastą profesiją;
- skubi psichologinė pagalba ir konsultacijos tiek aukoms, tiek jų šeimų nariams;
- pagalba išskirtiniais atvejais, išimties tvarka teikiama siekiant palengvinti sunkią padėtį, kai aukų asmeniniai ar šeimos poreikiai yra netenkinami ar aiškiai nepakankamai tenkinami teikiant įprastą pagalbą.

Pagalbos gavėjai:

- jei patirta kūno sužalojimų – sužeistieji asmenys;
- mirties atveju:
 - mirusiojo sutuoktinis;
 - nesusituokęs partneris, su kuriuo mirusysis bent dvejus metus palaikė bendro gyvenimo faktinius santykius;
 - nesusituokęs partneris, su kuriuo mirusysis turi vaikų;
 - mirusiojo tėvai, jei jie buvo nuo to asmens finansiškai priklausomi; jei nėra tėvų – tokia pirmumo

- tvarka, kaip toliau išvardyta, tai yra mirusiojo vaikaičiai, broliai ir seserys, seneliai (kurie buvo finansiškai priklausomi nuo to asmens);
- o jei nėra jokių iš minėtų asmenų – mirusiojo vaikai, o jei jų nėra – tėvai, kurie nebuvo nuo mirusiojo finansiškai priklausomi.

Apskritai terminas, iki kurio bus galima teikti prašymus skirti asmeninės arba turtinės žalos kompensaciją, bus vieni metai, skaičiuojant nuo tos dienos, kurią padaryta žala.

Nacionalinio aukštojo teismo Terorizmo aukų informavimo ir paramos tarnyba (*Oficina de Información y Asistencia a Víctimas del Terrorismo de la Audiencia Nacional*), bendradarbiaudama su Vidaus reikalų ministerijos Paramos terorizmo aukoms generaliniu direktoratu, padės Jums, kaip terorizmo aukai, per kompensacijos prašymo procesą gauti pažymą dėl galutinių teismo sprendimų, dėl nutarčių atleisti nuo civilinės atsakomybės prievolių vykdymo ir kitus dokumentus, reikalingus nagrinėjant pagalbos prašymą.

Ar turiu teisę į kompensaciją, jei nusikaltimo vykdytojas nepripažintas kaltu?

Galutiniu baudžiamojame byloje priimtu sprendimu, kurio nebegalima apskųsti, turi būti įrodyta, kad asmens mirties, kūno sužalojimų ir didelės žalos fizinei ar psichikos sveikatai priežastis yra tyčinis ir smurtinis nusikaltimas; taigi, tuo sprendimu turi būti nustatyta tinkama kompensacija.

Kai teikiate finansinės pagalbos prašymą, prie to prašymo turite pridėti galutinio teismo sprendimo, kuriuo užbaigtas baudžiamasis procesas, kopiją (tai gali būti nuosprendis, sprendimas už akių, sprendimas baigti bylą dėl nusikaltimo vykdytojo mirties arba sprendimas nutraukti bylą).

Suteiktos pagalbos suma niekada negali būti didesnė negu teismo sprendimu skirta kompensacija.

Ar turiu teisę į specialią išmoką, kol laukiu sprendimo dėl mano pateikto ieškinio dėl kompensavimo?

Laikina pagalba gali būti suteikta prieš priimant galutinį teismo sprendimą, kuriuo baigiamas baudžiamasis procesas, jei pateikiama įrodymų, kad Jūsų, kaip nusikaltimo aukos, ar Jūsų pagalbos gavėjų ekonominė padėtis yra sunki.

Laikinos pagalbos galite prašyti po to, kai pranešate kompetentingoms institucijoms apie atitinkamus įvykius, arba kai dėl tų įvykių vykdomas baudžiamasis procesas pagal *ex officio* įgaliojimus.

■ Paskutinis naujinimas: 24/06/2025

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija nepriima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.